

## ***Kuidas „Lõpetamata filmist...“ sai lõpetamata raamat***

### *Raamatu koostamise lugu*

1998. aastal sõlmis Silvia Kiik Eesti Rahvusrhiivi Filmiarhiiviga lepingu Leida Laiuse isikufondi koostamiseks. 06.06. 2005. aastal oli ta arhiivile üle andnud 2879 süstematiseeritud ning kontrollitud säilitusühikut, sealhulgas allkirjadega varustatud fotod. Paralleelselt sellega tegutses ta 1998. aastast alates projektijuhi ja toimetajana täispika filmi ettevalmistamisel Leida Laiusest, mis oli Jüri Sillarti loomingulises perspektiivis. Film valmis aastal 2002. Sama aasta augustis alustas Silvia Eesti Filmi Sihtasutuse ettepanekul materjali kogumist raamatu "Leida Laius. 1923 -1996. Elu ja filmid" koostamiseks. Raamatust kujunes monograafia, mis pidi valmima kollektiivse töö viljana. Töö viibis, kuna Venemaalt oli väga raske kätte saada dokumente, mis olid seotud Leida õpingutega Üleliidulises Riiklikus Kinematograafia Instituudis ja perekonna tagakiusamise, represseerimise ning Karl Laiuse poegade mahalaskmisega Stalini terroriaastail. Algselt oli raamatule planeeritud kaks autorit – Silvia osaks oli kogu Leida Laiuse eluloo uurimine ja kirjapanek, teine autor pidi kirjutama raamatu selle osa, mis oli seotud Leida loominguga, filmidega... raamat päris valmis ei saanudki, kuna 2010. aastal loobus teine autor oma osast selles töös...

Raamatu valminud osa digitaalselt esitatud materjalidega saab nüüd tutvuda kõrvalolevatelt linkidelt. Kuna raamat kirjastusse ei jõudnudki, on tekstid keeleliselt toimetamata. Mõned avaldatud tekstidest ei kuulu planeeritud raamatu koosseisu, kuid on osa selle koostamise protsessist.

*Allpool on toodud kirjavahetus, mis on säilinud Silvia mailboxis, raamatu kahe autori vahel 2010.aastal, septembris. Teine planeeritud autor, Tiina Lokk, loobub oma osa kirjutamisest ja lepitakse kokku, et ta tagastab osa temale eraldatud summast. Seda summat ei tagastatud kunagi.*

Silvia Kiik kirjutas:

Mul on palve: tagasta mulle oma kaasautori tasust (25 000)... 10 000 krooni. Kogu vajaliku uuringu nii Laiuse biograafiast kui ka loomingust olen teinud ise...Hea oleks, kui sa valmis käsikirja kohta teeksid kirjaliku retsensiooni. Juuresolevalt minu andmed: .....

Tiina Lokk kirjutas:

> Teen seda. See on päris suur summa, mida ma vasakust taskust 5 minutiga ei võta ilma planeerimata. Kas ma võiksin seda teha näiteks okt. alguses, kui on palk käes ja kahes jaos? Lisaks peaksin ma saama vastu mingi paberi, et olen seda teinud. Ma ei saa välistada, et KULKA mingil hetkel ei nõua raha tagasi, kui raamatut ei ilmu ning siis pean ma maksma tagasi kogu summa,

ehkki mina pole oma kohustusi saanud täita sugugi mitte sellepärast, et ma seda ei oleks tahtnud teha. Oma rahast olen ma ju juba 90-ndatel seda projekti toetanud, kui Filmimax-i alt käidi Venemaal materjali korjamas. Tiina On Sep 15, 2010, at 9:20 AM,

> ----Festivali direktor / Festival DirectorTallinna Pimedate Ööde Filmifestival/Tallinn Black Nights  
Film Festivale-mail: tiina.lokk@poff.eePh. Office: +372 6 314 640GSM: +372 50 91 689skype:  
tiina-lokk

Silvia Kiik wrote:

>Nõustun sellega, et maksad poole vajalikust summast oktoobris ja teise poole novembris. Minu konto number: ..... S. Kiik

Teadmiseks: Kultuurkapitaliga pole meil mingeid sidemeid. Raamatu tellis minult Eesti Filmi Sihtasutus. Sinu kutsusin kaasautoriks mina, eeldades, et kahekesi läheb töö kiiremini. Kuna sul pole seniajani võimalik olnud tööst osa võtta, tegin sulle ettepaneku tagastada osa sulle eraldatud summast- 8000.00 EEK (kaheksa tuhat krooni) sularaha, millega sa põhimõtteliselt ka nõustusid.

S. Kiik

*Järgnevalt kiri, mille Silvia Kiik kirjutab Virve Aruojale juubeli puhul 2007. aastal. Kirja lõpus kahtleb Silvia juba siis, kas Tiina Lokk üldse midagi kirjutama hakkab, sest ta kavatses poliitikasse siirduda:*

Kulla Virve!

Me ei tea, miks mälu selekteerib mälestusi, miks ta ühe sündmuse võtab, teise jätab, kuid nii see on. Minu mälus on pilt meie esimeselt kohtumiselt Eesti Televisioonis 46 aastat tagasi. Mul oli seljataga 10 aastat ajakirjanikutööd „Noorte Hääles“, jooksin sealt minema, et pääseda parteisse astumisest, olin mõnda aega töötanud vabakutselisena, kuid sissetulek ei katnud väljaminekuid, pere oli suur ja raha kokkulöömine pole kunagi minu tugevaks küljeks olnud. Kuidas ma televisiooni sattusin, ei mäleta, aga sinna ma jõudsin, ja eksamitööna pidin kirjutama stsenaariumi. Olin teinud pikemaid olukirjeldusi, ka portreid näitlejaist, noortest kirjanikest, aga misasi on stsenaarium, sellest polnud mul õrna aimugi. Ilmselt olin ajakirjanikuna materjali otsides tutvunud ühe toreda naisega, raamatukoguhoidjaga, keda ajendas misjoonitunne, ja nii ma paningi paberile tema portree, ehkki stsenaariumiga ei saanud sellel mitte midagi ühist olla. Andsin oma kirjatüki ülemustele, jäädes ootama hinnangut, enesetunne oli enam kui räbal, mõistsin, et olin sattunud valdkonda,

milles olin võhik, ja siis ühtäkki ilmusid toimetusse sina, rõõsa ja rõõmus ja teotahteline ning ütlesid naerulsui: me teeme selle ära! Pilt sinust, nii nagu sa seal seisisid, on mulle meelde jäänud tänini ja tagantjärele seostub see miskipärast kõige ilusamate lapsepõlvemälestustega ajast, mil kõik isad olid veel meie juures ja lapsed viidi suveks maale ja me jooksime hilisõhtuni kasteses rohus, aimamata, mida toob homme päev... Vahete-vahel on nii mõnus selle paistel end soojendada. Aitäh sulle selle eest! Eks ma üks suur laps tollal ikka veel olingi. Õnneks olid need ETV kuldajad, jõhkra tegelikkusega pörkasid kokku alles Tallinnfilmis, kuhu mind sokutas minu abikaasa, sest seal pidid palgad veel suuremad olema kui televisioonis. Aga selle eest tuli mul hiljem maksta ränka hinda...

Saade sai igatahes tehtud, me isegi filmisime midagi ja lugu läks eetrisse mis mühiseb. Nii ja nõndamoodi...

**Laiuse uuring on lõpetatud, näen vaeva mõningate dokumentide kättesaamisega Venemaalt, mis on kohutavalt raske, aga loobumisevõitu anda ei tahaks ja üht-teist on ka õnnestunud. Kahjuks ei tea ma, mis saab minu koostööpartnerist Tiina Lokist, kes on otsustanud poliitikasse minna, tuleb ära oodata, millega see lugu lõpeb, eks siis näis.** Kirjutan tasapisi sahtlisse oma mälestusi, juhul kui sinuga tehtud lindistustes midagi täpsustada tuleb, võtan kontakti.

Veelkord - õnnitlen! Ole tugev, pea vastu ja hoia ennast! Seniks kuulumise-nägemiseni!

18.02.2007.

Silvia Kiik.

*Silvia kahtlused pidasid paika – ei hakanud Tiina Lokk midagi kirjutama... kadus... poliitikasse. Kuna Silvia ei tahtnud oma eluajal poolikut raamatut avaldada ning tal ei õnnestunud leida uut kaasautorit, seisis käsikirja materjal pikalt ootel. Nüüd, kus autor kõnnib taevaseid teid, saab iga soovija selle väga mahuka uurimustööga tutvuda.*

Silvia pere